

Ersta Sköndal högskola
Socionomprogrammet 240p

Ditt barn är mitt barn och mitt barn är ditt
Barnsoldater i Sierra Leone

Belinda Ekvall
Socialt arbete uppsats
SD 82, 2008
Examinationsuppgift
Handledare: Göte Appelberg
Examinator: Susanne Lundåsen

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
2. Problemformulering	6
2.1 Syfte	6
2.2 Begrepp	6
2.3 Avgränsningar	6
3.1 Metod	8
3.1.1 Material	8
3.1.2 Litteraturinsamling	8
3.1.3 Litteratursökning	9
3.1.4 Materialsammanställning	9
3.1.5 Forskningsansats	9
3.2 Reliabilitet och Validitet	10
3.3 Etiska riktlinjer	10
3.5 Litteraturöversikt	10
4. Teoretiska utgångspunkter, ett socialpsykologiskt perspektiv	13
4.1 Vem är människan	13
4.2 Människan i ett sammanhang	13
4.3 Människan i grupp	14
4.4 Ledaren	14
4.5 Medlemskapets betydelse	15
4.6 Var befinner sig barnet	15
5. Empiri	17
5.1 Olika förhållanden som de identifierande barnen kommit ifrån	17
5.2 Väpnade trupper och styrkor	17
5.3 Rekrytering av barn	18
5.3.1 Tvångsrekrytering	18
5.3.2 Frivilligt deltagande	19
5.4 Indoktrineringsprocessen	21
5.5 Uppdrag som barn utför	22
5.6 Faror som barnen utsätts för	24
5.7 Tiden efter	25
5.8 Internationella rättsregler	26
5.9 De nationella rättsreglerna i Sierra Leone	27
6. Analys	
6.1 Vem är människan	28
6.2 Människan i ett sammanhang	29
6.3 Människan i grupp	30
6.4 Ledaren	31
6.5 Medlemskapets betydelse	31
6.6 Var befinner sig barnet	32
7. Egna reflektioner	34

8.	Sammanfattning	36
9.	Källförteckning	37

1. Bakgrund

Det har snart gått 60 år sedan Förenta Nationerna (FN) bildades (Gunner & Namil, 2005 s.11). I bakgrunden av uppkomsten låg erfarenheter som uppstått från att människans värde satts i underläge i förhållande till den politik som då drevs. I tron på att alla människor har vissa grundläggande rättigheter startade en process av att leda världens länder mot huvudsakliga principer av att betrakta utifrån människans värde. De internationella överenskommelserna som bildades blev juridiskt bindande. Det har vuxit fram anordningar för kontroll hur de internationella överenskommelserna efterföljs i praktiken, vilket har lett till att en internationell norm har utvecklats. Det betraktas idag som ett allvarligt brott att förneka sina medborgare deras rättigheter (a. a.). För barn som anses tillhöra en svag och utsatt grupp, har det skapats en skärskild konvention om barnens rättigheter, *barnkonventionen* (Gunner & Namil, 2005 s.13). Detta för att skapa ett perspektiv som synliggör de negativa erfarenheter som barn kan uppleva under sina uppväxtår (a. a.). Det som ligger till grund för konventionen är att varje barn ska respekteras som en individ i sitt liv (Rubenson, 2005 s. 133). De är fullvärdiga medborgare, precis som vuxna (a. a.). Barnkonventionen gäller alltid, även vid undantagstillstånd och krigssituationer (a. a. s. 137). Staten har därför inte rätt att frånga sina skyldigheter (a. a.).

Konventionen skall skydda barnet mot utnyttjande och arbete som utgör hinder för skolgång eller som på ett annat sätt kan vara skadligt för dess hälsa och utveckling (Rubenson, 2005 s.148-149). Förenta Nationernas (FN: s) fackorgan Internationella Arbetsorganisationen (ILO), har förtydligat konventionen gällande barnarbete. ILO- konventionen 182 har framkommit genom att man vill eliminera de värsta formerna av barnarbete. Arbeten som förbjuds är skuldslaveri, barnprostitution, tvångsrekrytering till väpnade styrkor och arbete med farliga kemikalier och liknade. Det ligger en betoning i föräldrarnas och lokalsamhällets ansvar till att delta i att eliminera det skadliga arbetet för barn. Statens arbete ligger i att förbjuda kategorin av de arbeten som har nämnts ovan. De ansvarar för att erbjuda barnen en skolgång (a. a.).

I Sierra Leone har barns rättigheter kränkts, främst för att det varit ett inbördeskrig (CIA, 2008¹). Inbördeskriget med väpnade konflikterna i Sierra Leone varade från 1991 och förklarades slut år 2002. Kriget orsakade att tio tusentals människor dog och att cirka 2 miljoner tvingades på flykt. (a. a.). Det orsakade många traumatiska upplevelser. Många av barnen i landet tvångsrekryterades till väpnade styrkor och grupper (Landry, 2006 s. 24-25). Det kunde gå till så att de kidnappades från skolor eller direkt från byar av plundrande soldater eller rebeller (a. a.). Andra valde att frivilligt gå med för att få tillgång till mat och skydd eller för att överleva i en kaotisk tillvaro där attacker, övergrepp och ekonomisk utslagning var alldagliga (Häggström, 2000 s.1-3). Det kan ses som ett bättre alternativ än att uppleva sig rädd och hjälplös. Det var även en del barn som gick med, då de påverkats av våldsspridningen och grupstryck eller på grund av ideologiska och kulturella skäl (a. a.).

¹ [www.dokument]

Barnsoldater far fruktansvärt illa oberoende av deras medverkan. De utsätt för risker att dödas eller att allvarligt skadas. Vanligt förekommande hos dem är undernäring, likaså olika typer av hudsjukdomar, infektioner och sexuellt överförbara sjukdomar (a.a. s. 3-4).

Många av de barn som deltagit i väpnade styrkor har tvingats att lemlästa och begå andra brutala våldsbrott mot människor (Globalappellen 2007 s.1²). En del av dessa brott har varit direkt knutna till föräldrar och syskon på ett sätt där de bevittnat eller varit delaktiga i att tortera och mörda. Nu när kriget är över hamnar dessa barn i ytterligare bekymmersamma situationer, som att de exempelvis inte längre ses som en del av samhället. Om det finns kvarlevande föräldrar riskerar de att bli utstötta av dem. Tilltron för dessa barn är svår att återfå bland befolkningen då det finns en stor misstänksamhet och rädsla för dem i samhället (a. a.).

Att utsättas för så starka psykiska och fysikiska påfrestningar under längre tid påverkar. Det har visat sig i studier att dessa barn oftast drabbas av allvarliga psykiska problem som svåra emotionella störningar med problematik som apati, ångest, depression, matvägran (Häggström, 2000 s. 3-4).

Jag fick upp mina ögon för detta ämne då jag gjorde min praktik i Elfenbenskusten som ligger i Väst Afrika och då jag kom i kontakt med barn som deltagit i krig. De länder som i Väst Afrika har haft en stor problematik med barnsoldater är Sierra Leone, Liberia, Guinea och Elfenbenskusten (Landry, 2006 s.07). Många av de barn som var soldater i Sierra Leone och Liberia har gått vidare till andra styrkor i Elfenbenskusten (a. a.).

Efter att ha talat med vänner, kurskamrater och lärare på högskolan insåg jag att detta var ett känsligt men intressant ämne och utifrån min förståelse är ett ämne som inte är skärskild belyst här i väst. Därför tycker jag att det är intressant att söka en ökad förståelse för barnsoldater, då jag i min blivande yrkesroll kan komma i kontakt med människor som har liknande bakgrund.

² [www.dokument]

2. Problemformulering

Att rekrytera ett barn till väpnade styrkor eller grupper är enligt barnkonventionen inte acceptabelt. I Sierra Leone var det under krigstiden många barn som på olika sätt blev indragna i väpnade styrkor och grupper. Barnen var omgivna av brutalitet och levde under farliga omständigheter. Jag tycker att detta är ett viktigt ämne att lyfta fram och belysa för att få ökade kunskaper av före detta barnsoldaters erfarenheter och upplevelser. Vad begreppet barnsoldat kan innebära i Sierra Leone, jag önskar även att få kunskap om hur barn blir soldater och förstå vad som inkluderas i det och att sedan kunna analysera detta utifrån ett psykosocialt perspektiv.

2. 1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka vad en barnsoldat är, beskriva hur barn kan bli barnsoldater och analysera de eventuella effekterna hur dessa barn påverkas ur ett psykosocialt perspektiv.

För att komma närmare mitt syfte har jag valt att utgå från frågeställningar som;

- Hur skapas barnsoldater?
- Vilka processer går dessa barn igenom?
- Hur kan det framställas och förstås utifrån ett psykosocialt perspektiv?

2. 2 Begrepp

Jag har valt att dela in detta stycke i två delar. En del som definierar olika återkommande benämningar som används i uppsatsen och en annan del som ger en kort beskrivning av landet Sierra Leone.

2. 2. 1 Definition av återkommande ordval

Barn är varje individ under 18 år enligt artikel 1 i barnkonventionen.

Barnsoldat definieras som en person under 18 år som blivit antagen till en väpnad styrka eller en grupp, där dem kan ha olika uppgifter. Det kan vara till exempel som kock, budbärare, bärare, spion eller till sexuella tjänster. Det handlar alltså inte enbart om de barn som deltagit eller deltar direkt i strider (Rädda Barnen).

Väpnade styrkor definieras oftast som officiella statliga väpnade grupper som inkluderar armén, marinen och flygvapnet (Landry, 2006 s.28).

Väpnade grupper och väpnade politiska grupper anges som de icke statliga och oregelbundna grupper som är väpnade av olika politiska orsaker. De inkluderar motsättningsgrupper, upprorsgrupper och folkstamsgrupper. De väpnade grupperna infattar etniska och religiösa minoriteter samt en räckvidd av andra väpnade grupper (Landry, 2006 s.28).

2. 2. 2 Om landet Sierra Leone

Sierra Leone ligger i Väst Afrika och var fram till 1961 koloniserat av Storbritannien (Sida).

Huvudstaden *Freetown* har fått sitt namn efter att varit en fristad där slavar befriades. Trots att landet

är rikt på *diamanter, järnmalm* och *guld* så räknas Sierra Leone till ett av världens fattigaste land. Landet har en befolkningstillväxt per år på 2, 2 miljoner och ett invånarantal på 5, 6 miljoner. Näst i till slogs hela utbildningssystemet ut under inbördes som varade mellan 1991 och år 2001. Idag uppskattas mindre än hälften av landets befolkning vara läskunniga. Medellivslängden ligger på 41, 8 år och barndödligheten för barn mellan 0- 5 år räknas att vara 282 barn på 1000. Under inbördeskriget uppskattas att runt 50 000 personer dödade, tusentals stympades av olika väpnade grupper och hundratusentals kvinnor och flickor utsattes för sexuellt våld. För att kunna ställa de skyldiga till svars för de brott som begicks mot de mänskliga rättigheterna under krigstiden, har två institutioner tillsatts, *svars; sannings- och försoningskommissionen* och en *specialdomstol* för Sierra Leone. (a. a.).

2. 3 Avgränsningar

Jag har valt att göra en beskrivning av vilka dessa barn är och omständigheterna runt dem. Detta för att det ska bli begripligt vad en barnsoldat är. Barnsoldater finns världen över. Jag har valt att avgränsa mig till Sierra Leone då det funnits mycket material som beskriver barnsoldaterna under kriget som rådde i landet mellan år 1991 och 2002. Mitt syfte är inte att jämföra eller utvärdera dessa barn eller litteraturen som jag tagit del av. Jag kommer inte heller behandla de frivilliga organisationernas arbeten om hur arbetet sett ut kring dessa frågor eller hur barnen fångats upp för att få hjälp. Jag vill understryka att min skildring inte kommer att vara heltäckande då jag inte kan komma åt alla olika tragedier som drabbat dessa barn, utan kommer att gå igenom de mest omtalade som skett under inbördeskriget Sierra Leone. Det är dock troligt att fenomenet barnsoldater och de problem som är relaterade till det ser ut på ett likartat sett var det än förekommer. Jag har valt att inte gå in på de olika stammarna som finns i Sierra Leone, då stammarna inte är bundna till ländernas gränser utan flyter in i andra närliggande afrikanska länder. Jag har valt att göra på detta sett trots att stammarna och stamtillhörigheten är en av orsakerna till de rådande konflikterna, vilket gör frågan ytterligare komplicerad.

3. 1 Metod

Mot bakgrund av uppsatsens mening är mitt syfte att införskaffa en djupare kunskap och förståelse kring fenomenet barnsoldater genom den litteratur som jag tagit del av (Neuman, 2003 s.16). Jag har därför valt att använda mig av en kvalitativ forskningsansats (a. a.). Jag har valt att beskriva det fenomen jag vill behandla genom att använda mig av befintlig litteratur. Jag ämnar inte ställa resultat mot varandra (a. a. s.240). Fokus är riktat mot att söka en ökad förståelse kring barn som på nära håll upplevt krig och som själva varit delaktiga i krig, och försöka att beskriva deras livsvillkor i Sierra Leone (Neuman, 2003 s.97). Jag anser att en kvalitativ forskningsansats är en passande form då jag är intresserad av att studera barnsoldaternas subjektiva verklighet då innebörden av materialet är det viktiga (Backman, 1998 s.47). Enstaka händelser och små detaljer utgör en stor del när en kvalitativ metod används (Kvale, 1997 s.67). Detta sker genom att samla kunskap och sedan beskriva helheten i den kontext vilket ämnet ryms i, med syfte av att söka en djupare förståelse. Jag söker förståelse för vad en barnsoldat är, hur barn blir soldater och sedan förstå det ur ett socialpsykologiskt perspektiv. Jag söker inte att uppnå en generell uppfattning om hur det sett ut för de flesta eller alla barnsoldater i Sierra Leone, vilket skulle innebära att undersöka mängden med avstånd från källan som då i stället kännetecknas av en kvantitativ metod (a. a.). Jag söker att förstå hur det varit för en del av barnsoldaterna i Sierra Leone, dock anser jag att det är oundvikligt att ibland komma in på generella uppfattningar om barnsoldater.

3. 1. 1 Material

Materialet kommer huvudsakligen från personer som har forskat i ämnet barnsoldater som; *P W Singer, Paul Richard, Henrik Häggström, Rachel Brett och Margaret McCallin* (Neuman, 2003 s. 96). Det kommer även från olika frivilligorganisationer som exempelvis *Rädda Barnen och Röda Korset*.

Ursprungligen planerade jag att komplettera det insamlade materialet med intervjuer av personer som arbetat med eller har andra erfarenheter av barnsoldater (Kvale, 1997, s.136). Intervjuerna skulle göras med 2-3 personer i Sverige som har professionell kunskap om barnsoldater i Sierra Leone (a. a.). Efter att ha varit i kontakt med de områdesansvariga för Västafrika av både *Rädda Barnen* och *Röda Korset*, insåg jag att de inte skulle kunna tillföra studien något ytterligare utöver det som fanns i litteraturen. Därför valde jag att inte göra några kompletterande intervjuer.

3. 1. 2 Litteraturinsamling

Den första litteraturen som jag tog del av var under min praktiktid i Elfenbenskusten då jag befann mig på ett seminarium som belyste temat barnsoldater i Västafrika. *Rädda Barnen* var den organisation som stod bakom evenemanget.

Litteraturen som jag lånade kommer från Riksdagens bibliotek, Stockholms bibliotek och Stockholms universitetsbibliotek. Jag har även använt mig av en del Internetlänkar från frivilligorganisationer.

I uppsatsens teoretiska delar har jag använt mig av adekvat litteratur som främst kommer från tidigare kurslitteratur.

3. 1. 3 Litteratursökning

Litteraturen har jag bland annat fått genom Rädda Barnen och Röda Korset i Sverige, där jag har fått tips om vilken litteratur som kan vara intressant. De har även skickat olika dokument och länkar som jag har kunnat använda mig av. Jag har också använt mig av sökmotorn libris³ och olika sökmotorer på Stockholms bibliotek. Sökord som jag har använt mig av var: *barnsoldater+sierra leone, barn i krig, sierra leone, childsoldier, war+seirra leone*. Jag har även använt mig av att söka på en del referenser som har varit angivna i den lånade litteraturen och på detta sätt har jag då även kommit in på en del artiklar.

3. 1. 4 Materialsammanställning

För att sammanställa materialet använde jag mig av analysmetoden *meningskoncentrering* (Kvale, 1997 s.174). Det innebär att jag har läst igenom och sedan sammanställt den samlade informationen i litteraturen så pass att jag haft möjlighet att omformulera meningarna och innehållet till en *koncentrerad form*. Jag har även tagit ut det som jag anser tillhöra den väsentliga informationen av innehållet mot bakgrund av mitt syfte. Jag har dock valt att infoga olika barns citat i sin helhet. Jag anser att citaten inte skulle få samma innebörd om dem skulle ha omformulerats till en mer koncentrerad form (a. a.).

Jag har valt att göra på detta sätt då jag anser att det tydligare urskiljer vilka barnen är och vilka upplevelser som de har varit med om. Fördjupningen av det insamlade materialet har styrt mig att göra en summering av helheten så att jag kunnat återge en skildring tillsammans med en tematisering av det empiriska materialet (Neuman, 2003 s.96).

3. 1. 5 Forskningsansats

Min forskningsansats är av induktiv art då jag samlat en rad enskild fakta från litteraturen vilket jag sedan sökt en generell kunskap av (Neuman, 2003 s.145). Jag använder mig av material som jag samlat in om barnsoldater i Sierra Leone vilket jag presenterar i empiridelen. I det presenterande materialet om barnsoldaterna söker jag att finna en förståelse, då mitt mål är att kunna skildra en slutsats i detta ämne (a. a.).

³ <http://libris.kb.se/>

3. 2 Reliabilitet och validitet

Reliabiliteten syftar till studien trovärdighet och att nå ett konsekvent pålitligt resultat (Thurén, 2004 s.22). Det söker jag att uppnå genom att använda mig av relevant litterärt material skrivet av personer som forskat i ämnet samt har jag tagit del av självbiografiskt material. Oberoende av olika källor har det innehåll som jag tagit del av uppvisat väldigt lika resultat. Vilket innebär att studien bör ha uppnått tillräckligt hög reliabilitet för den begränsade tiden som givits av högskolan. Den utmätta tiden för uppsatsarbetet medger inte att jag kan fortsätta att efterforska material tills det att jag uppnår en mättnadskänsla av förståelse för att få så hög reliabilitet som möjligt (a. a.).

Validiteten kan vara svår att uppnå då det innebär att använda sig av ett relevant metodval för att kunna svara på syfte och frågeställningar (Thurén, 2004 s.22). Jag har under uppsatsens framväxt hela tiden strävat efter att återknyta till mitt syfte för att försäkra mig om att jag undersöker de frågor som jag söker svar på utifrån mitt metodval. Jag anser att jag därmed kommit så långt det går i en god validitet för studien (a. a.).

3. 3 Etiska riktlinjer

Jag avser att hålla mig till de fyra huvudkrav som Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) innefattar: *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, och nyttjandekravet*. Min studie baserar sig huvudsakligen på redan publicerat material samt på egna erfarenheter från min studiepraktik. Jag anser mig därför kunna göra bedömningen att min studie inte kommer att behöva genomgå en forskningsetisk prövning i det etiska rådet. Min avsikt är att göra en studie som faller inom ramarna för det som nämns i Lagen (2003: 460) om etisk prövning av forskning som avser människor.

3. 4 Litteraturöversikt

Då jag gör en litteraturstudie har jag valt att sammanställa forskningen i resultatdelen. Det gör att jag anser det vara viktigt att göra en kort presentation av den litteratur som redovisas där.

P. W. Singer har skrivit boken *Children of war*. Boken ger en skildring av hur parterna i krigföringen idag *avsiktligt* rekryterar barn för att skapa soldater av dem. Singer (2005), beskriver underliggande orsaker till fenomenet som exempelvis fattigdom och hur den påverkar människors beslut. Hela boken lyfter fram förre detta barnsoldaters röster, där de berättar om sina erfarenheter och upplevelser kring kriget. Boken fokuserar på hur barn rekryteras, kidnappas och tränas för att skickas ut i öppen strid. Det beskrivs hur barnen och unga vuxna formas till grymma krigare genom *indoktrinering*. Boken beskriver på vilket sätt väpnade styrkor och grupper kan hålla kvar barnen, då soldaterna bland annat ser till att barnen inte har något att återvända till. Boken skildrar även hur detta fenomen kan förebyggas och hur barn kan *hjälpas* från att bli barnsoldat.

P. W. Singer anses vara expert på tjugohundratalets stridsmetoder där barn är inblandade. Han har utforskat nya strategier i krig. Singer har också studerat de strategier som på vilket sätt väpnade grupper och styrkor drar nytta av att ha barn som målgrupp för att forma soldater och terrorister av dem. Singer har varit verksam som rådgivare om barnsoldater på U. S. military och skrivit ett flertal kända artiklar i denna fråga. Han anser att det är viktigt att medvetandegöra denna problematik främst för militärer som kan möta barn i strid men även för världen i ett förebyggande syfte så att barn inte blir soldater.

Paul Richards är författare till boken *Fighting for the rainforest- war, youth and resources in Sierra Leone*. Boken ger en beskrivning och en bakgrundsbild av kriget i Sierra Leone och på vilket sätt kriget fördes in i de ungas värld och vardag. Den behandlar de olika krigförande grupperna som exempelvis National Provisional Ruling Council (NPRC), Revolutionary United Front (RUF), All People's Congress (APC) med flera och beskriver också lite om deras uppkomst. Boken skildrar även vilka grupperna är och var deras intresse ligger då dessa grupper främst har dominerats av barn och unga vuxna. *Droger* och *vapen* har flödat, så att barnen inte skulle sluta kriga. Boken beskriver att det finns ett intresse till att kriget skulle fortlöpa, då den var en del *korruption* inblandat från skilda intressen av läkare, politiker eller andra högt uppsatta i landet. Många andra närliggande afrikanska länder som Liberia, Elfenbenskusten, Guinea med flera har varit inblandade i kriget på olika sätt. Författaren redogör för en ny form av grymhet som fördes in för att forma barnen till omänskliga soldater. Barnen har krigat på de vuxnas order, för de olika naturtillgångarna i Sierra Leone, som exempelvis diamanter.

Richards är kommentator i antropologi och studerar afrikanska jordbruks system. Han har bott i Sierra Leone i över trettio år. Han har även bedrivit etnografiska studier i Sierra Leone. Då kriget bröt ut åkte Richards därifrån för att analysera och skriva om antropologi i väpnade strider.

Rachel Brett och Margaret McCallin har skrivit boken *Children the invisible soldiers*. Boken skildrar hur det idag finns barn som är aktivt deltagande i olika väpnade konflikter. Den uppmärksammar de barn som många gånger glöms bort, just för att de är krigande soldater. Brett och McCallin (1996), tar upp att det till stor del är underprivilegierade barn som utnyttjas. Boken beskriver en generalisering om vilka barnen är, var de kommer ifrån och på vilket sätt dessa kan utnyttjas utifrån omognad. Den försöker att ge en övergripande bild på alla de olika omständigheterna runt omkring dessa barn. Bokens utgångspunkt är baserad på fallstudier som gjorts med barnsoldater och den växte fram genom en FN- studie om barns påverkan av väpnade konflikter.

Rachel Brett är författare till ett flertal böcker om flyktingfrågor och mänskliga rättigheter. Hon har en magisterexamen i juridik med inriktning på internationell och humanitär rätt (Rädda Barnen)

Margaret McCallin är expert på barn som farit illa i krig. Hon har arbetat med demobilisering och social återintegrering av barnsoldater samt insatser för att motverka de psykosociala effekterna av krig då barn våldsamt slitits från sina familjer (Rädda Barnen).

Henrik Häggström är handläggare och projektledare på Rädda Barnen, där han är ansvarig för arbetet med barnsoldater. Han har skrivit boken *Barnen - de osynliga soldaterna*⁴, som i stort sätt ämnar ge ökad kunskap kring barnsoldater samt deras situation. Boken skildrar vad det kan innebära för barnen att komma hem efter sina erfarenheter och vilka lagstiftningar som finns för att hjälpa barnen. Boken ger en generell bild och syftar till att skapa nyfikenhet till att söka mer information om omständigheter och orsaker kring dessa barn.

⁴ Böckerna *Children the invisible soldiers* och *Barnen - de osynliga soldaterna* är oberoende av varandra trots att de ha samma titel.

4. Teoretiska utgångspunkter, ett socialpsykologiskt perspektiv

Då en del av mitt syfte är att analysera de eventuella effekterna för hur dessa barn kan påverkas ur ett psykosocialt perspektiv, anser jag att det är viktigt att presentera de delar ur socialpsykologin som jag senare har valt att analysera barnsoldaterna ifrån.

4.1 Vem är människan

Människan är en unik varelse som skiljer sig från djuren då hon äger en språklig förmåga och har en dominerade roll i samhället (Nilsson, 2005 s.15). Varje människa skapar utifrån sina erfarenheter en egen identitet, vilket gör att hon formar personliga mål och behov. Därför kan vi inte med säkerhet säga eller tro oss veta hur människan kan reagera i olika sammanhang, utan vi kan endast gissa oss fram till olika tänkbara alternativ (a. a.).

Människan kan beskrivas ur ett socialpsykologiskt perspektiv, som ”*eftersägbar*”. Med det menas att det är möjligt att hitta de utlösande faktorerna och orsakerna efter att något har hänt (Nilsson, 2005 s.17). Det är just människans personliga individuella egenskaper som gör att det är komplicerat att förutspå konsekvenser av händelser. Insamlande av erfarenheter av mänskligt beteende i en kontext samt reflektioner kan sedan skapa en *beredskap* till att lättare kunna begripa en grupp beteende (a. a.).

Just för att människan kan se en kommande belöning på grund av sitt intresse gör att vi till en viss del kan förutspå individer då de involverar och engagerar sig i olika situationer (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 38-39). Engagemanget beror på hur stor eller hur liten belöningen i slutändan ser ut. Att handlingen tilldelas av en belöning ökar sannolikheten att människan kommer att upprepa sitt beteende. Belöningens värde för individen blir högre ju mera hon nekats belöning och inte uppnått den. Likaså minskar värdet av belöningen desto mera personen tillfredsställs av den. Det är därför mer sannolikt att människan kommer att *utföra* handlingen då hon ser ett högt värde i den (a. a.). Detta fenomen kan förklaras genom att alla människor har ett *bekräftelsebehov* oavsett hur barndomsupplevelserna sett ut (Storr, 1992 s.16). Alla människor vill bli erkända som individer med en separat identitet (a. a.).

4.2 Människan i ett sammanhang

Människan i sig är en gruppvarelse som är *beroende* av andra människor för att kunna placera in sig själv i ett sammanhang (Nilsson, 2005 s.13). Det är därför få saker vi gör som inte är påverkade av andra eller är avsedda att påverka andra människor. Processen är så normal och självklar att det inte är något som vi direkt tänker på (a. a.). Socialpsykologin handlar om att förstå förhållandet som finns mellan individ och samhälle (Angelöw & Jonsson, 2000 s.9). Människan är i sig en varelse i ett *sammanhang* som utvecklas, påverkas och formas och samtidigt medverkar till att även andra gör det. Detta är ett sätt att se på och förklara relationen som finns mellan människa och samhälle så att den blir begriplig. Hur samspelet ser ut mellan individens tankar, känslor och beteende och det omgivande samhället. Samhället, som nämnts består av andra individer, människor och grupper. Det kan även vara olika

miljöer, skolor, hälsovård, arbetsliv och ekonomi. Socialpsykologin handlar om att studera hur dessa subjekt påverkar och påverkas av varandra (a. a.).

4. 3 Människan i grupp

Människan befinner sig i ett sammanhang, där hon ingår i olika typer av grupper (Nilsson, 2005 s.34). En grupp kan vara allt ifrån en familj, en kompisgrupp, ett arbetslag, en skolklass eller något liknande där det finns någon form av *sammanhållning*. En grupp är inte en samling människor utan någon koppling till varandra, som att några människor står i samma matkö eller att de går över gatan samtidigt. Det ska finnas någon *känslomässig* koppling människorna emellan, något som gör att dem kan ses som en enhet (a. a.). Då gruppen blir för stor bildas det *undergrupper*, främst för att det då för alla blir svårt att hålla ett *gemensamt samspel* i gång (a. a. s.35). Detta händer lätt när gruppen blir större är cirka 15- 20 personer. I gruppen råder det en ömsesidig påverkan av medlemmarna emellan samt att gruppen ska kunna se sig som en enhet (a. a.).

Det finns både formella och informella grupper (Nilsson, 2005, s.39). De formella grupperna har ett tydligt mål och tydliga uppgifter. Det finns ofta tydliga regler och ett bestämt och uttalat *syfte* att sträva efter. I den formella gruppen, finns det en eller flera utnämnda ledare som har en viss makt över dem andra i gruppen. Dessa grupper kvarstår även om en eller flera av medlemmarna byts ut, vilket visar att grupperna har en permanent karaktär (a. a.).

De informella grupperna utmärks mer av relationsbehov och individuella mål, där uppgiften inte är lika dominerande (Nilsson, 2005, s.39). Dessa är ofta spontant bildade genom samhörighet och ett gemensamt intresse. I dessa grupper finns det inte föreskrivna regler utan istället underförstådda *normer*. Ledarskapet är av ledig karaktär och är ofta uttalat. Ledarskapet kan även vara skiftande. Här har individen en större chans att kunna påverka sitt medlemskap. En verklig grupp visar ofta drag av att vara informella och formella på en och samma gång (a. a.).

I en grupp som är väl sammansvetsad skapas det ett fenomen av grupptänkande (Nilsson, 2005, s.39). Grupptänkandet karakteriseras av olika trender. Dessa hindrar gruppen att fatta relevanta beslut. Grupptänkandet kan medföra att gruppen anser sig inte kunna göra några direkta fel, vilket kan leda till att grupptycket *ökar* mellan medlemmarna. Få eller inga av gruppens medlemmar vågar ifrågasätta gruppens inställning eller uttrycka en avvikande mening när grupptycket blivit starkt. Gruppen tappar då kontakt med verkligheten, vilket ofta leder till att de fattar dåliga beslut. De faktorer som medverkar till att stärka grupptänkandets utveckling är exempelvis då det finns en hög grad av sammanhållning, en isolering gentemot omvärlden, en dynamisk ledare eller stress av yttre hot (a. a.).

4. 4 Ledaren

I varje grupp finns det en ledare som fått uppgiften eller tagit på sig uppgiften att leda och samordna gruppens aktiviteter (Angelöw & Jonsson, 2000 s.148). En ledare, som både kan vara inofficiell och officiell, formar gruppens struktur och process (Nilsson, 2005 s.18). Nilsson menar att det är viktigt att

ledaren kan få medlemmarna att engagera sig, samarbeta, dela med sig av erfarenheter och uppfattningar så att det blir begripligt *hur* gruppen fungerar. En grupp kan ses som icke fungerande då det föreligger mycket konflikter och spänningar som gör att det är svårt för medlemmarna att arbeta tillsammans. Det kan vara att någon är rädd för att bli ifrågasatt, eller att man har tidigare dåliga erfarenheter av att arbeta i grupp (a. a.).

4.5 Medlemskapets betydelse

Den sociala identiteten är det som formas och grundas av medlemskap i grupper (Nilsson, 2005 s. 22). Människan drar sig till grupper där vi kan få status, känner oss bra och upplever att vi är viktiga. Att ingå i sådana grupper stärker den personliga identiteten. Medlemmarna identifierar sig med gruppen identitet och inte de specifika personligheterna i gruppen (a. a.).

Då medlemskapet i gruppen värderas högt, blir medlemmarna i gruppen mer motiverade att prestera bättre (Nilsson, 2005 s.40). När väl engagemanget har blivit starkt, stärks även sammanhållningen mellan medlemmarna. Individerna får då en *meningsfullhet* i gruppen som skapar en vilja till att tillhöra gruppen och en känsla av stolthet i sitt medlemskap. Detta skapar en närhet som leder till att de handlingar som individerna i gruppen gör blir meningsfulla. Medlemmarna i gruppen får i och med detta en ökad tillfredsställelse, som leder till att de söker bättre prestationer (a. a.).

Gruppmedlemmarna är förenade av att det finns mål och behov (Nilsson, 2005 s.45). Behoven kan se olika ut för individerna i gruppen. De kan vara primära behov som att man till exempel söker mat och skydd, eller att man söker uppfylla sekundära behov som kännetecknas som sociala och psykologiska behov. De sekundära behoven kan bestå av bekräftelse, tillhörighet, känna sig viktigt eller att hitta en mening med livet (a. a.).

4.6 Var befinner sig barnet

Erik Eriksson betraktar människan som en biologisk organism, där utvecklingen är en kombination av biologiska och genetiska arvsanlag (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 84). Människan utvecklas från spädbarn till åldring och går då igenom åtta särskilda livsstadier. I varje stadium konfronteras hon med någon form av existentiell kris. Synen på människan är att hon är ett psykologiskt väsen, där jaget är det centrala. Med hjälp av individen själv bevaras en sammanhållen personlighet. Människan är ett *socialt* väsen. Hon utvecklas tillsammans med andra i ett bestämt samhälle i en given historisk, kulturell och ekonomisk period (a. a.).

Ett barn är alltså en människa som är i en utvecklingsfas som syftar till att bli en vuxen och självständig individ (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 85). Då barnet är i åldern 6-12 år är fasen *latentstadiet* enligt Erikson. Här skaffar sig barnet en förförståelse för vuxenlivet. Det förbereder sig för att möta vuxenvärlden vilket barn gör genom lek och genom att lära sig det spännande i att lära. Detta i sig är ett stadium som präglas av den slutgiltiga könsutvecklingen i puberteten (a. a.).

Efter latentfasen kommer *ungdomsperioden*, som ligger mellan 12- 21år (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 86). Barnet har nu blivit ungdom och ska sedan vidare i sin utveckling till att bli vuxen. Det sker en kraftig fysisk utveckling under puberteten och den unge får också ett intresse för det motsatta könet. I denna period kan det uppstå en *identitetsförvirring*, som kommer från någon *existensskris*. Tidigare har familj och skola spelat en stor roll, nu ökar betydelsen av *kompisrelationerna*, som påverkar individen till att finna sin identitet (a. a.).

5. Empiri

5. 1 Olika förhållanden som de identifierande barnen kommer från

Enligt Häggström (2001) rekryterades barnsoldaterna från olika missgynnade grupper i samhället.

Dessa grupper kan huvudsakligen delas in i fyra kategorier;

- Barn som av olika anledningar har separerats från sina familjer eller som kommer från besvärliga familjeförhållanden. De kan vara föräldralösa, eller barn utan vuxna närvarande.
- Barn från svaga socioekonomiska grupper som saknar skolutbildning eller yrkesutbildning. Det kan likaväl vara barn som kommer från landsbygd som från stadsmiljö. Gemensamt för dem är att de har miserabla levnadsvillkor.
- Barn från andra marginaliserade grupper som gatubarn, vissa minoritetsgrupper i samhället och flyktingbarn.
- Barn från konfliktområden (Häggström, 2001 s. 8).

Oftast flyter dessa grupper in i varandra och det är inte ovanligt att barnet kan relatera till fler eller alla av dessa grupper.

Den grupp som anses vara den mest sårbara och lättillgängligaste för rekrytering, är de barn som av olika anledningar har separerats från sin familj (Brett & Mccallin, 1998 s. 79). I konfliktområdena finns det en stor andel barn som har förlorat eller skiljts från sina familjer. Det kan vara barn vars pappa blivit rekryterad, tagen i fångenskap eller dödad. Mamman har då lämnats ensam med barnen i den miserabla tillvaron (a. a.). Vilket är en svår situation som ofta tvingar barnen till att finna andra alternativ än att stanna kvar hemma. Konfliktområdena är ofta mycket kaotiska (a. a. s. 113). Människorna i dessa områden upplever sig vanligtvis rädda och förvirrade, barnen blir då lätta att märka ut vilket leder till att de utan svårigheter kan falla offer. Därför anses barn som lämnats med en eller ingen förälder löpa stor risk till att bli barnsoldat (a. a.).

Barnen som anses vara i störst risk till att "frivilligt" ansluta sig till väpnade grupper/styrkor, är de barn som kommer från svaga *socioekonomiska* förhållanden och andra marginaliserade grupper i landet (Brett & Mccallin, 1998 s. 73). Denna grupp består av dem som kan se den största vinningen på att bli barnsoldat, både ekonomiskt och genom socialiserings mässigt. Både för dessa barn och en del av föräldrar kan det i förväg vara svårt att se konsekvenserna av ett deltagande i en väpnad styrka. I stället blir det en ny och tillgänglig väg ur fattigdomen då de ofta blir lovade utbildning eller olika materiella saker (a. a.).

5. 2 Väpnade trupper och styrkor

De väpnade styrkorna kan likaväl vara olika sammansättningar av statliga trupper som icke statliga väpnade grupper, som kämpar av politiska eller religiösa skäl (Landry, 2006 s. 03). Av dessa är inte alla involverade i aktiv strid (a. a.).

I Sierra Leone beräknas att cirka 20 000 barnsoldater varit delaktiga i olika statliga styrkor (Landry, 2006 s.24). Av de icke statliga grupperna har det varit svårt att få fastställt en siffra, men det uppskattas vara tusentals barn som har kidnappats för att sedan användas som sexslavar eller soldater (a. a.).

I Sierra Leone är den lägsta dokumenterade åldern på barnsoldater fem år (Brett & McCallin, 1998 s.223). Landet hade öppna väpnade konflikter med barn av båda könen (a. a.).

Några av de väpnade styrkorna och trupperna i Sierra Leone är;

(RSLMF) Republic of Sierra Leone Military Force (Richards, 1996 s. 5)

(SLPP) Sierra Leone People's Party

(ULIMO) United Liberian Movement for Democracy

(NPFL) National Patriotic Front of Liberia (a. a.)

(CDF) the pro-government Civil Defence Force (Landry, 2006 s.24)

(RUF) the opposition Revolutionary United Front

(AFRC) the Armed Force Revolutionary Council (a. a.)

Alla dessa trupper var involverade i de väpnade striderna som började 1991 och slutade 2002 (Landry, 2006 s.24). *Small Boys Unit (SBU)* var en aktiv grupp där medlemmarna var mellan åtta och nio år (Richards, 1996 s. 89).

5. 3 Rekrutering av barn

Rekruteringen ägde rum på olika sätt. En del barn tvångsrekryteras medan andra "frivilligt" gick med i avsaknad på alternativ (Häggström, 2001 s.7). Jag kommer att presentera hur några av de olika tillvägagångssätten har sett ut.

5. 3. 1 Tvångsrekrytering

Tvångsrekrytering sker genom någon form av *kidnappning*, vilket kan te sig på olika sätt (Singer, 2005 s.58). Fallstudier visar att kidnappning är den vanligaste formen att rekrytera barn till olika väpnade grupper i krig (a. a.). Kidnappningen är vanligast av de icke statliga grupperna, dock förekommer det även hos de statliga styrkorna (Häggström, 2001 s. 9). De olika väpnade styrkorna kan ha fått en befallning på att inhämta ett antal soldater för att en viss kvot ska fyllas. Ett ökat behov av soldater är också en bidragande orsak till att barn rekryteras till att bli soldater (a. a.).

Då barn kidnappas sker detta ofta i olika igenkännande *mönster* (Singer, 2005 s.58). Familjen kan exempelvis vara *utpressad* av soldaterna/rebellerna till att bidra med mat, pengar eller att ge dem ett barn. Vissa styrkor och grupper kan komma direkt till byn och *välja ut* ett barn som passar efter de *kriterierna* som är nödvändiga för att fylla rätt funktion i gruppen. Det är inte ovanligt att styrkorna och grupperna söker barn som ska kunna hantera stark psykisk påfrestning under en längre tid, då det krävs mental styrka för att kunna hantera de uppdrag som tilldelas. *Fysisk styrka* och *uthållighet* är också något som är eftertraktat. Soldaterna/rebellerna utför tester på barnen som exempelvis att kunna bära ett vapen under en längre tid. Barnets förmåga att ta och följa *order* är också en viktig del i testet.

En del barn testas efter kidnappningen, detta är dock vanligast i rebellgrupperna. Gruppens överhuvud bedömer barnens egenskaper och om de har vad som efterfrågats. Barn som bedöms att vara för små eller som är opassande av någon annan anledning, släpps fria eller skjuts ihjäl. Att en del skjuts ihjäl gör rekryteringsgrupperna både för att visa sitt allvar genom att skrämja lokalbefolkningen samt för att testa de nya medlemmarnas psykiska styrka (a. a.).

Både statliga och andra väpnade grupper använde sig även av ytterligare liknande metoder då barn tvångsrekryterades i Sierra Leone (Brett & Mccallin, 1998 s. 51). Grupperna gick då in i byar och små städer där de dödade människor och kidnappade barn. Byarna plundrades och sattes i brand. Både natt som dag var det lika farligt för barnen att röra sig fritt och vara synliga. På nätterna riskerades de att kidnappas från sina hem och på dagarna från sina skolor eller från de arbeten där barn jobbade (a. a.). De skolor som hade elever mellan 11 och 16 år var extra utsatta för kidnappningsförsök, likaså de barn som såg ut att vara i ”passande” storlek för att kunna bli en soldat (Singer, 2005 s. 59).

Nedan följer ett citat från en pojke som beskriver hur det gick till när han tvångsrekryterades.

I was abducted during "Operation Pay Yourself," in 1998. I was 9 years old. Six rebels came through our yard. They went to look for food. It's called "jaja" - "get food." They said, "We want to bring a small boy like you-we like you." My mother didn't comments; she just cried. My father objected. They threatened to kill him. They argued with him at the back of the house. I heard a gunshot. One of them told me, "Let's go, they've killed your father." A woman rebel grabbed my hand roughly and took me along. I saw my father lying dead as we passed. [Ålder, 14] (Masland, 2002 s. 1).

Jag blev kidnappad under "Uppdrag Egen Betalning", 1998. Jag var nio år. Sex rebeller kom till vår gård. De ville ha massor av mat. Det kallas "jaja"- "hämta mat". De sa "Vi vill ha en liten pojke som du, vi tycker om dig". Min mamma sa inget, hon bara grät. Min pappa protesterade. De hotade att de skulle döda honom. De bråkade med honom på baksidan av huset. Jag hörde ett pistolskott. En av dem sa till mig, "Nu går vi, de har dödat din pappa". En kvinnlig rebell grabbade hårt tag i min hand och tog mig med sig. Jag såg min pappa ligga död på marken då vi passerade (min översättning).

5. 3. 2 Frivilligt deltagande

När det gäller de statliga styrkorna och regeringstrupperna, är det vanligare att barnen rekryteras via värnpliksystemet än genom exempelvis kidnappning (Häggström, 2001 s. 8). Speciellt gäller detta då landet saknar åldersdokumentation som är fallet i Sierra Leone. Landet har inget fungerande registrerings- och dokumentationssystem trots att legitimeringspapper ofta är ett myndighetskrav för att barn ska kunna börja i skolan eller exempelvis för att kunna ansöka om deltagande i en statlig styrka. Detta har lett till att det skapats en tillgång på oriktig åldersdokumentation, som kan köpas hos myndigheter eller andra som kan förfalsknings instanser (a. a.)

Att barn "frivilligt" ansluter sig till motståndsrörelser, kan bero på att det ses som ett bättre alternativ än att stanna kvar i hemmet. Upplevelsen av rädsla och hjälplöshet kan vara stor i hemmet då det är krig i landet (Häggström, 2001 s. 7). Att bli soldat kan vara ett sätt att *överleva* i en utslagen ekonomiskt tillvaro som är kaotisk med dagliga attacker och övergrepp (a. a.). I och med att vardagens svårigheter ligger så nära, kan ett deltagande i kriget ses som det bättre alternativet.

Att säga att deras medverkan som frivillig, är därmed direkt missvisande (Singer, 2005 s.62). Barn är inte tillräckligt mogna eller psykiskt utvecklade för att vara kapabla att fatta beslut om medverkan i krig eller att förstå innebörden och konsekvenserna av det. Vanligtvis drivs barn i väpnade styrkor av sin egen kontroll eller förståelse (a. a.).

Det finns ytterligare anledningar till att barn ”frivilligt” ansluter sig till väpnade styrkor (Brett & Mccallin, 1998 s.119). De menar att en stor del av barnen var skickade av sina egna familjer. Familjerna upplevde det många gånger positivt då de ansåg att barnen stred och kämpade för något bra i landet. Flera av föräldrarna ansågs vara optimistiska när deras barn kom bärande på en AK- 47 iklädda nya militärkläder. Det kan bero på att de aldrig tidigare ägt något tekniskt eller inte haft möjligheten att få nya kläder. Den positiva uppmuntran kunde också förstärkas av att barnen ibland kom hem med värdesaker efter stölder och plundringar, som i sin tur bidrog till familjens ekonomi (a. a.).

Kriga ansågs av många som ett sätt att ta sig ur misär och fattigdom (Singer, 2005 s. 66). Dock var det var inte ovanligt att barnen lovades mycket som sedan visade sig att vara tomma löften. Av RUF-truppen blev de exempelvis lovade att det skulle byggas nya hus åt dem som deltog (a. a.).

Barnen som bodde i de konfliktfyllda områdena drabbades hårt av att landets situation åsidosatte barnen och deras intressen. Följden blev att de hamnade i de fattigaste och svagaste grupperna i samhället. Vardagen för dessa barn blev näst intill omöjlig att överleva i. Att ”frivilligt” gå med i en väpnad styrka, är ett sätt att i tron ta sig ur och kämpa sig bort från eländet (Brett & Mccallin, 1998 s.109). I denna beskrivning inkluderas även den situation som uppstår då barn med sina familjemedlemmar bor i områden som också ockuperats av en väpnad styrka, det ses som då som mer *naturligt* för barnen att ”frivilligt” delta (Brett & Mccallin, 1998 s. 112).

Det skulle också kunna förklaras med att de drivs utöver sin egen kontroll, speciellt med hänsyn tagen till deras låga ålder (Singer, 2005 s.62). En stor medverkande faktor till att barn ansluter sig till väpnade styrkor/grupper är de ekonomiska omständigheterna då *hunger* och *misär* är extra utbredd i konfliktområden. Barnen drivs till att delta i kriget för att det finns ett hopp om regelbundna måltider, kläder och medicinsk tillsyn (a. a.).

Följande utdrag är från en pojke som uttrycker sina känslor efter att frivilligt ha anslutit sig i en väpnad styrka.

*But how can a child volunteer? Because if I volunteer, maybe I don't know what I am doing, but you, the grown-up, should know. And you should stop me from volunteering being a soldier. It wasn't my choice. It wasn't the choice I had to become a soldier. [Barnsoldat mellan 9 och 15 år]⁵(Singer, 2005 s. 62).
Men hur kan ett barn frivilligt ansluta sig? För att om jag frivilligt ansluter mig, så kanske jag inte vet vad jag gör, men du som vuxen borde veta. Och du borde stoppa mig från att jag ansluter mig till att bli soldat. Det var inte mitt val. Det var inte ett val som jag hade att bli soldat (min översättning)*

⁵ *American Morning*, CNN, transcript, May 10, 2002

5. 4 Indoktrineringsprocessen

Barnen indoktrinerades på olika sätt av trupperna (Singer, 2005 s. 72). Detta skedde genom propaganda samt genom det som många skulle benämna som "hjärntvättning". De unga medlemmarna i gruppen RUF var ofta uppmanade att namnge sin ledare Foday Sankoh som "Pappa". Många gånger jämfördes Sankoh med Jesus eller Profeten Mohammed. Barnen skulle se upp till honom och respektera honom och hans order, då det antydde att han besatt övernaturliga krafter. (a. a.).

Barnsoldater genomgick ofta någon form av fysisk och psykisk träning (Singer, 2005 s. 55). Militärundervisningen var på många sätt likställt med *religionsundervisning*, då vikten av tron på högre makter ständigt påpekades. Det predikades att om barnet verkligen älskar den goda guden och Jesus Kristus så skulle inte kulorna träffa dem, utan dödar bara andra. "Gud är god" och kommer själv att "döda syndarna och de förtappade människorna". "Syndarna" och de "förtappade människorna" inkluderade alla andra som inte var med i gruppen (a. a.).

Barnen fick även ofta smeknamn som på olika sätt var synonyma med kriminallitet (Singer, 2005 s. 73). Det kunde vara namn som till exempel "Blood Never Dry" eller "Cyborgs", vilket medvetet gjorde att de skulle se sig själva som levande känslolösa dödsmaskiner, och de kunde genom sina "nya namn" lättare växa in i dessa roller (a. a.).

Det finns barn som berättar om att de tvingats dricka blod från människor som de själva eller andra dödat. De blev intalade att det var bra då det skulle göra dem starkare och orädda, vilket behövdes då de mötte motstånd (Singer, 2005 s.29).

Genom hemliga *initieringsritualer* indoktrinerades barnen att de skulle bli oövervinnliga. Ledarna menade att de inte kunde skadas av machetehugg eller beskjutning (Hägström, 2001 s.5).

Många av de unga rebellerna i Sierra Leone fick kontinuerligt se Rambo filmen "*First Blood*" och andra liknade krigsfilmer (Richards, 1996 s. 58). De skulle genom detta inspireras och utvecklas som krigare för att klara sig med sina skickligheter som ansågs nödvändiga i striden. Filmen visar hur en man själv kan bekämpa och utplåna en hel by, vilket var något som ledarna ville visa var möjligt även för barnen att kunna göra (a. a.). Många kom så småningom att identifiera sig starkt med "*Rambo stilen*" genom att bära röda pannband och måla sig med lera i ansiktet. RUF-gruppen bar sådana band och gav kriget namnet "Nasty Rambo" (a.a. s.59).

Det var även vanligt med användning av psykologiska processer för att få barnen att omidentifiera sig i indoktrineringsprocessen, så att de inte längre skulle ha kvar kopplingar till vilka de tidigare varit. En del trupper rakade barnens huvuden. Detta var inte bara för att reducera deras tidigare rötter samt identitet, utan även för att barnen lättare skulle kunna upptäckas vid eventuella rymningsförsök. En del grupper använde sig av extremare åtgärder som att bränna medlemmarna med truppens namn. RUF rispade in sina initialer på barnets kropp. Det kunde vara bröstkorgen, armen eller pannan. De använde sig av allt från nålar till krossat glas (Singer, 2005 s.73).

Följande citat kommer från en pojke som beskriver sin kidnappning och hur han sedan fick den väpnade truppens namn inristat på sin bröstkorg.

I was on my way to the market when a rebel demanded I come with him. The commander said to move ahead with him. My grandmother argued with him. He shot her twice. I said he should kill me, too. They tied my elbows behind my back. At the base, they locked me in the toilet for two days. When they let me out, they carved the letters RUF across my chest. They tied me so I wouldn't rub it until it was healed. [Ålder, 16] (Masland, 2002 s. 2).

Jag var på väg till marknaden när en soldat beordrade att jag skulle komma med. Han sa att jag skulle följa med honom. Min farmor började argumentera med honom. Han sköt henne två gånger. Jag sa att han även skulle döda mig. De band mina armbågar bakom min rygg. På deras bas, låste de in mig på toaletten i två dagar. När de sedan släppte ut mig, så rispade de in bokstäverna RUF över mitt bröst. De band mig så att jag inte skulle kunna gnugga tills att allt var läkt (min översättning).

Många av barnen kunde även lätt manipuleras och hjärntvättas då de såg sitt deltagande som en möjlighet att få en högre ställning (Richards, 1996 s. 29). För de flesta av de fattiga barnen var det en helt ny upplevelse i sig att för första gången få en ny uppsättning kläder och med ett modernt vapen som gav dem en känsla av status. En stor del i indoktrineringsprocessen var att barnen oavbrutet tilldelades droger, vilket till en viss del förenklade processen. Det var droger som marijuana, crack, kokain och många fler (a. a.).

5. 5 Uppdrag som barn utför

Efter en tid av stark indoktrinering beskrivs barnen av ledarna som de "tuffaste krigarna" som är villiga att utföra de farligaste och otäckaste uppgifterna som de tilldelas av sina ledare (Singer, 2005 s.80). Barnen ses ofta som de mest *effektiva* krigarna på grund av att barn är mindre benägna att ställa frågor kring sina uppdrag, utan följer instruktionerna de fått utan diskussion (Singer, 2005 s. 83). De är inte tillräckligt mogna för att inse eller att förstå riskerna med att delta i krig. Ofta kan barnsoldater sätta större skräck i sina offer, då barnen inte har uppfattat eller förstått värdet av livet och känner därmed lite eller ingen rädsla efter att ha tränats. Dessutom att de ofta är påverkade av droger. Kriget kan i stället uppfattas som en lek (a. a.).

Nedan följer ett citat som kommer ifrån en tidigare barnsoldat som beskriver vilka uppdrag han har haft:

When we caught kamajors [pro-government militiamen] we would mutilate them by parts and display them in the streets. When villagers refused to clear out of an area we would strip them naked and burn them to death. Sometimes we used plastic and sometimes a tire. Sometimes they would partially sever a person's neck, then leave him on the road to die slowly. I saw a pregnant woman split open to see what the baby's sex was. We had meet her on the streets of Kabala. Two officers, "O5" and "Savage," argued over it and made a bet. Savage's boys opened the woman. It was a girl. The baby lived [Ålder 16](Masland, 2002 s. 3).
När vi tillfångat tog Kamajors så styckade vi dem i bitar och lade ut dem på gatan. När byborna vägrade att utrymma ett område så klädde vi av dem nakna och brände ihjäl dem. Ibland använde vi plast och ibland bildäck. Ibland högg de halvt av personers huvun för att lämna dem på marken så att de sakta kunde dö. Jag såg en gravid kvinna skäras upp för att man ville se vilket kön barnet hade. Vi hade träffat henne på gatorna av Kabala. Två befäl, "O5" och "Savage", bråkade över det och gjorde en vadslagning. Savages pojkar skar upp henne. Det var en flicka. Barnet levde (min översättning).

Det är inte heller ovanligt att barnen tvingas till att begå fruktansvärda handlingar mot andra soldater i gruppen, grannar eller även mot andra familjemedlemmar (Singer, 2005 s. 102). Många gånger har barn tvingats att avrätta andra barn i gruppen som har skadats. De anses då var meningslösa och blir bara ett hinder för övriga medlemmar. Det kan även bero på att någon gjort ett rymningsförsök eller inte följt order. Barnsoldaterna anses inte skärskilt värdefulla då de lätt kan ersättas av nya barn (a. a.).

I citatet beskriver en pojke sina upplevelser av vilka uppdrag han har haft under krigstiden.

*I don't know why I kill these people. I killed them at a distance and at close range. I killed many. We didn't kill civilians if we were attacking a village and there were no enemies. The people we sent on reconnaissance would tell us who the enemies was. If there were enemies, we'd kill civilians. We had to kill our brothers too. If one of us committed a crime, our commanders would tell us to beat him to death. One time, I had to beat and kill one of the other rebels. During a ambush, he'd fired when he wasn't supposed to, and we were discovered. I started beating him, but I didn't have the strength. So an older rebel beat him to death. [ålder, 12]*⁶(Singer, 2005 s. 81).

Jag vet inte varför jag dödar dessa människor. Jag dödar dem både på avstånd och på nära håll. Jag dödade många. Vi dödade inte civila då vi attackerade byar och då det inte fanns några fiender. De människorna som vi skickade på spionuppdrag berättade vilka som var våra fiender. Om det visade sig vara fiender, så dödade vi civila. Vi tvingades att döda våra bröder med. Om någon av oss begick ett brott, så beordrade vår ledare att vi skulle slå ihjäl honom. En gång, tvingades jag att slå och döda en av våra rebeller. Det var under ett bakhåll, han avfyra när han inte skulle, vi blev upptäckta. Jag började att slå honom, men jag hade inte tillräcklig styrka. En annan äldre rebell fick ta över och slå ihjäl honom (min översättning)

Tidigare i krig har det förekommit massakrer, våldtäkt och tortyr utan att barn aktivt har deltagit som soldater (Singer, 2005 s. 101). Användningen av barnsoldater i krig har medfört en *ökning* av våld och grymhet. Detta tros delvis bero på barns omognad men även hur de ansluts, tränas och utvecklas. Det påverkar nämligen deras så kallade våldsbenägenhet och det blir ett inlärt beteende i konflikten av kriget. Därtill är våldsamheten inte endast riktad mot motståndarna, utan våldsamheten riktar sig även inåt i den egna gruppen av barnsoldater (a. a.). Det är inte ovanligt att barnen skickas rakt in i öppen strid, samtidigt som de är drogpåverkade och att de blivit övertalade att de är oövervinnliga (Häggström, 2001 s.5). De kan även tvingas att gå över *minfält* för att rensa dessa från eventuella trampminor (a. a.).

En pojke beskriver nedan en del av de uppdrag han haft i Sierra Leone.

I was forced to do amputations. We had a cutlass, an ax and big log. We called the villages out and let them stand in line. You ask [the victims] whether they want a long hand or a short hand (the amputation at the wrist or elbow). The long hand you put in a different bag from the short hand. If you have a large number of amputated hands in the bag, the promotion will be automatic, to various ranks. [ålder, 16] (Masland, 2002 s. 4).

Jag tvingades att utföra amputationer. Vi hade svärd, en yxa och en stor stock. Vi kallade sedan i byborna och lät dem stå i kö. Vi frågade offren om de vill ha lång eller kort hand. Den långa handen las i en separat påse från den korta. Om vi fick

⁶ " Child Soldiers," Radio Netherlands är ursprungskällan

ett stort antal av amputerade händer i påsen, blev vi belönade genom att få automatvapen beroende på vår insatts (min översättning).

Sexuellt våld har visat sig vara relativt vanligt förekommande bland unga soldater i krig (Singer, 2005 s. 104). I exempelvis gruppen RUF har det framkommit att 53 procent av de kvinnor som på olika sätt kommit i kontakt med unga rebeller har varit utsatta för *våldtäkt* eller upplevt någon annan form av *sexuella övergrepp*. Uppskattningsvis blev 33 procent utsatta för *gruppvåldtäkt*. Samma grupp använde även våldtäkt som en form av belöning för de soldater som befann sig i tonåren. Ett av deras uppdrag kallades "*Operation Fine Girl*". Det gick ut på att finna och kidnappa söta tjejer som helst skulle vara oskulder. Måttet var "ju yngre desto bättre" (a. a.).

5. 6 Faror som barnen utsätts för

Enlig Häggström berövas barnen på sina mest grundläggande rättigheter, samtidigt som de riskerar att dödas, lemlästas, torteras eller våldtas (Häggström, 2001 s. 5). De riskerar även bestående ryggsador av att bära och lyfta tungt (a. a.).

Barns oförmåga att kunna se följderna av sitt eget handlande utnyttjas maximalt (Häggström, 2001 s. 5). Detta förstärks även ofta av att barnen tvingas in i ett drogberoende, och att de får genomgå hemliga initieringsritualer, som gör att de tror att de är oövervinnliga. Under drogpåverkan kan de skickas direkt mot skjutande motståndare (a. a.).

I Sierra Leone distribuerades drogen "Brown-Brown" i stor utsträckning (Singer, 2005 s.81). Det är en blandning av kokain och heroin, som blandas med krutpulver för att göra den extra stark. Barn påtvingades denna drog och/eller tillsammans med andra droger som exempelvis amfetamin och marijuana. Barnsoldater från RUF- truppen har beskrivit, att om någon vägrade, så dödades denne, då det ansågs som "tekniskt sabotage". Då det inte fanns tillgång till nålar, gjorde soldaterna egna snitt i barnens armar för att komma åt venen för att få in drogerna. Snitten kunde göras med olika vassa föremål som rakblad, kniv eller glas. Såren täcktes sedan över av ett provisoriskt bandage (a. a.).

En pojke beskriver att en del av hans uppdrag var att handla med droger. Pojken beskriver vidare hur han tvingats att använda drogerna och han blev sedan beroende:

My missions included diamond mining near Kono [sierra Leone], drugs purchasing, collecting ammunition in Liberia, looting villages and capturing civilians. I used to buy drugs at the Liberian border from a man called Papi. They forced us to take them. This is where they would cut and put the "brown-brown." [He shows a raised welt on his left pectoral.] We would then inhale cocaine. During operations, I sometimes would take it two or three times a day. I felt strong and powerful. I felt no fear. When I was demobilized I felt weak and cold and had no appetite for three weeks.[ålder, 14] (Masland, 2002 s.3).

Mitt uppdrag inkluderade diamantrivning nära Kono, droghandel, insamling av ammunition i Liberia, kapa byar och tillfångata civila. Jag brukade införskaffa droger vid den Liberiska gränsen, av en man som kallades "Papi". De tvingade oss att ta dem. Då de skär upp ett snitt på vänstra bröstkorgen och la in "brown-brown" Sedan inhalerade vi kokain. Under uppdrag, hände det att

jag ibland tog två eller tre gånger på en dag. Jag kände min stark och kraftfull. Jag kände ingen rädsla. När jag avprogrammerades kände jag mig svag, kall och hade ingen aptit på tre veckor (min översättning).

Våldhandlingarna i detta krig har varit ett uttryck för *desperation* där de personliga värderingarna blir uttänjda, då det finns inslag av både skräck och grymhet (Richards, 1996 s.24-24). Handlingarna i kriget visar sig gå mot en normaliseringsprocess (a. a.).

5. 7 Tiden efter

Att barnsoldater ofta drabbas av allvarliga psykiska störningar har FN-undersökningar och studier av enskilda organisationer visat (Häggström, 2001 s. 6). Det kan handla om allt från svåra emotionella störningar som ångest, apati, mardrömmar, depression, hyperaktivitet och koncentrationssvårigheter. Det är inte ovanligt med självförvållade personskador och självmord bland barnen (a. a.).

Citatet nedan kommer från en pojke som beskriver hur han förföljs av sina upplevelser efter att ha deltagit i kriget som soldat.

Most times I dream, I have a gun, I'm firing, I'm killing, cutting, amputating. I feel afraid, thinking perhaps that these things will happen to me again. Sometimes I cry....When I see a woman I'm afraid of her. I've been bad with women; now I fear that if I go near one she'll hit me. Perhaps she will kill me. [ålder, 14] (Masland, 2002 s. 5).

Ibland drömmer jag, jag drömmer att jag har en pistol, jag skjuter, dödar, sticker och amputerar. Jag känner mig rädd ibland, då jag tänker på att dessa saker kan hända en gång till. Ibland gråter jag.....när jag ser en kvinna känner jag rädsla att dessa saker en gång till ska upprepa sig. Ibland gråter jag....när jag ser kvinnor, känner jag mig rädd. Jag har varit elak mot kvinnor, nu är jag rädd att om jag går nära så kommer hon att slå mig. Kanske kommer hon att döda mig (min översättning)

För ett barn som tidigare varit soldat kan det vara svårt och innebära stora problem att leva i samhället tillsammans med vänner och familj (Red Cross, 2006, s.8). Det kan resultera i att de söker sig tillbaka till tidigare kamrater för att uppnå en känsla av *tillhörighet* (a. a.). Det är en tung process för dessa barn att komma tillbaka till ett "fungerande" liv där inte strider förekommer (Brett & McCallin, 1998 s. 135). Många av barnen i Sierra Leone har uppvisat koncentrations svårigheter och brister i självkänsla vilket kan vara ett dilemma då dessa barn ska tillbaka till skolan (a. a.).

De barn som på olika sätt deltagit i kriget behöver hjälp att bearbeta sina upplevelser samt ett eventuellt drogberoende (Häggström, 2000 s. 6).

Citatet kommer från en pojke som ber om förlåtelse efter att ha varit barnsoldat i Sierra Leone:

I am praying for forgiveness so that more fruitful things can come our way, praying that God will help us to become good people. [ålder, 14] (Masland, 2002 s.6).

Jag ber för förlåtelse så att mer glädjefyllda saker kommer våran väg, jag ber till gud att han kommer att hjälpa oss att bli goda människor (min översättning).

5. 8 Internationella rättsregler

Alla människor är födda fria med lika värde och rättigheter (Gunner, 2005 s. 19). Det är det som är grunden till de mänskliga rättigheternas grundande (a. a.). De mänskliga rättigheterna är ett förhållande mellan individ och stat, där staten har en rad skyldigheter (Gunner, 2005 s.20). Skyldigheterna är att respektera, skydda och uppfylla individens rättigheter så att de kan fungera i praktiken. Trots att mänskliga rättigheter är en relation mellan stat och individ kan frivilliga organisationer komma in och påverka (a. a.).

Det finns både deklarationer och konventioner då det gäller mänskliga rättigheter (Gunner, 2005 s.21). Deklarationerna är inte juridiskt bindande för staten utan fungerar mera som en rekommendation och som en målsättning. Konventioner skiljer sig från dessa då de är *juridiskt bindande* för de stater som har ratificerat dem. Därmed är staten *skyldig* att respektera konventionens stadgar och ska lämna rapporter om uppfyllandet av förpliktelserna enligt konventionen (a. a.). Det avgörande beslutet att ratificera konventioner ligger i Sverige hos riksdagen (a. a. s. 22). Hos andra länder ligger beslutet hos motsvarande instans. Efter att instansen röstat och bestämt sig för ändring träder den i kraft och är sedan juridiskt bindande. Då ett land inte ratificerat en konvention kan landet hänvisa till *sedvanerätten*. Det är ett *beteendemönster* som är allmänt accepterat i hela världen då det finns en övertygelse om att det är rätt av staten att handla på det sättet. FN: s förklaring om mänskliga rättigheter är ett tydligt exempel på sedvanerätten (a. a.).

Det var 1948 som FN: s generalförsamling fastslog att det internationella samfundet erkänner deklarationen om mänskliga rättigheter som ett uttryck för en *politisk viljeinriktning* (Häggström, 2001 s.10). Den följs av andra konventioner och fördrag som skyddar mänskliga rättigheter på olika sätt. Det är fördrag om civila och politiska rättigheter, protokoll om flyktingstatus och konventionen mot tortyr och andra inhumana behandlingar eller straff (a. a.). Alla dessa berör barn runt om i världen på olika sätt.

De mänskliga rättigheterna som antogs 1948 anger inte någon åldersgräns utan gäller samtliga (Rubenson, 2005 s.132). Därmed inkluderas barn, och de har därför *samma rättigheter som vuxna*. Det har dock inte ansetts tillräckligt för att stärka barns rättigheter. Det fanns ett behov av att utveckla barns rättigheter så att deras ställning kunde stärkas. Det var en process som tog 10 år att utveckla (a. a.). År 1989 var *barnkonventionen* klar och antogs då av FN: s generalförsamling (Häggström, 2001 s.10). Denna konvention betraktas som inledningen av ett nytt skede i arbetet med att *stärka barns rättigheter och rätt till skydd* (a. a.). Det var många regeringar som ratificerade konventionen, så att den kunde träda i kraft 1990 (Rubenson, 2005 s. 133). I dag är det endast USA och Somalia som inte har ratificerat den (a. a.).

Barnkonventionen strävar till att vara heltäckande för barn så att de ska skyddas och betraktas som *fullvärdiga medborgare* i samhället (Rubenson, 2005 s.133). Den omfattar politiska och medborgliga rättigheter, men även ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det finns även hänvisningar till den humanitära rätten som gäller krigstillstånd och flyktingsituationer. Det är *staten* som har det

yttersta ansvaret att konventionen efterlevs så att barn respekteras och försvaras så att deras *rättigheter* uppfylls (a. a.). Ett land kan reservera sig mot vissa delar i konventionen, det kan vara om de strider mot landets egen *lagstiftning*. Det kan även vara om landet anser att de strider mot landets *traditioner* och *kultur*, eller att det är något som inte stämmer överens med den religion som utövas i landet (Rubenson, 2005 s.134). Det kan dock endast ske under förutsättning att reservationerna inte är omfattande och inte strider mot konventionens ändamål och syfte. Barns rättigheter handlar om barns rätt till *omsorg* och *skydd*. Barns rätt är att vara *delaktiga* i samhället som egna individer med fullt och lika *värde*. Konventionen uppfattas som en godtagbar allmän norm med målsättning av att skapa ett barnvänligt samhälle, där alla barn inkluderas (a. a.).

Arbete som barnsoldat betraktas vara *ett olagligt barnarbete*, som medför utnyttjande och stora risker (Rubenson, 2005 s. 137). Det har visat sig att barn, som i sitt liv haft olika hemska upplevelser i samband med krig har uppvisat en psykosocial *ohälsa* (a. a.). Därför fördes ett resonemang om att konventionen skulle omfatta specifikt barnsoldater (Häggström, 2001 s. 12). Det var den 16 juni 1999 som 174 av ILO: s medlemsstater antog den nya konventionen, nr 182 (Häggström, 2001 s. 11). Användandet av barnsoldater definierades då som den grävsta formen av barnarbete. Det innebär att varje stat som ratificerade konventionen skulle införa effektiva åtgärder för att förbjuda eller eliminera de värsta formerna av barnarbete. Det inkluderar även all form av slaveri liksom handel med barn och tvångsmässigt arbete. I tvångsmässigt arbete inkluderas tvångsmässig rekrytering av barn i väpnade konflikter (a. a.).

Oavsätt om barn är offer eller aktiva deltagare i krig, så är de i teorin rättsligt skyddade (Häggström, 2001 s. 11). Dessa regler ansågs tillräckligt ingripande fram tills år 2000, då en majoritet inom det internationella samfundet var överens om att minimiåldern för barnsoldater var oacceptabelt låg (a. a.). Det resulterade i att det 2002 kom ett tilläggsprotokoll där åldern för att rekrytera barn till väpnade styrkor höjdes till 18 år, tidigare var det 15 år, samt ett förbud mot användandet av personminor (Rubenson, 2005 s. 137).

5. 9 De nationella rättsreglerna i Sierra Leone

Det var den 15 maj 2002 som Sierra Leone ratificerade konventionen gällande barns rättigheter vid inblandning i väpnade konflikter (Landry, 2006 s.27). Landets regering valde att inte ratificera ILO konventionen 182 om effektiva åtgärder för att eliminera de värsta formerna av barnarbete (a. a.).

I Sierra Leone ligger den åldern på 17 ½ år för frivillig värvning (Landry, 2006 s.27). Barn under denna ålder får delta med målsmans samtycke. Då landet är i behov av tvångsmässig värvning finns det ingen föreskriven ålder i lagen (a. a.).

För att kunna utöva sin rösträtt i landet ska man ha fyllt 21 år (Brett & Mccallin, 1998 s. 223).

6. Analys⁷

6. 1 Vem är människan

Forskning påvisar att barnen har sökt någon form av uppskattning då de engagerar sig i olika väpnade styrkor. Behovet av uppskattning kan endast tillgodoses av andra människor. I första hand blir det deras ledare, men även de andra medlemmarna i gruppen är betydelsefulla. Jag tror även att barnen kan ha sökt bekräftelse på sina andra behov då de frivilligt låtit sig rekryteras till väpnade styrkor. Behov som endast kan uppfyllas av andra människor. Det är behov som bekräftelse, tillhörighet, samhörighet och att känna sig viktig, vilket människor endast kan göra i relation till andra (Nilsson, 2005 s.45). Barn som frivilligt ansluter sig för att kriga gör det i en form av desperation. De vill vara ”någon” och känna sig behövda och viktiga för andra människor så att deras bekräftelsebehov tillgodoses (Storr, 1992 s. 16). Som enligt socialpsykologiska tankar kan kopplas till att barnen skulle kunnat förutspå någon form av belöning på grund av sitt engagemang (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 38- 39).

Barn som tvångsrekryterats har tvingats att finna en social identitet hos gruppen för att kunna placera sig i den nya gemenskapen. De riskerar med sin omognad att överdriva gruppens betydelse, vilket kan väcka starka känslor hos barnen själva (Nilsson, 2005 s. 24). Denna företeelse kan ske just på grund av att barns personliga identitet kan vara svagt utvecklad (a. a.).

Kidnappning är i sig en *våldshandling* som sliter upp barnen från en trygghet i sina hem med sina familjer (Singer, 2005 s. 61). Misshandel, våldtäkter och mord blir vanliga inslag i barnets vardag. Barnen lämnas utan valmöjligheter. Deras nya värld handlar sedan om att följa order eller bli dödade (a. a.). Detta kan ske då ledarna har påverkat barnen till att uppfatta det som att ledarna besitter kontrollen över barnens handlingar (Nilsson, 2005 s. 87). De har förmåga att påverka hur omständigheterna kring barnens liv ska se ut (a. a.).

Barnen upplevde att de fick uppskattning då de lydde order att döda, plundra eller utföra andra hemskheter. Uppskattningen visades med belöningar (Nilsson, 2005 s. 92). När de handlade på ett korrekt sätt, enligt ledarna, belönades barnen genom att de fick mer droger än vanligt. I belöningssystemet ingick det, i synnerhet för tonårskillarna, att ha sex med flickor/kvinnor som tillfångatagits (a. a.). Det målades upp som något positivt, och på samma gång utnyttjades deras ålder och påbörjade könsomognad (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 86). Jag anser att då majoriteten av barnsoldaterna var på olika sätt underprivilegierade barn hade de ett starkt behov av att känna tillhörighet och uppskattning. Vilket jag menar att barnen gjorde då de var medlemmar av olika väpnade styrkor. Genom att de lydde alla typer av order menar jag att barnets känsla stärktes av att vara en delaktig i något viktigt, vilket då skulle leda till att de själva känner sig viktiga. Likadant menar jag att det var för de barn som deltog för sin familjs skull, då de visades uppmuntran och glädje när de kom hem med värdesaker, som ansågs stärka familjens ekonomiska situation.

⁷ Analysen behandlas efter samma struktur som användes för att förklara den teoretiska utgångspunkten.

Det var en stor del av barnen som anslöt sig frivilligt för att täcka sina primära behov av mat och skydd (Nilsson, 2005 s.45). Ett ensamt barn på gatan utan föräldrar har det svårt nog, och svårare blir det när det är *krig* i landet som tvingar barnen att hitta snabba lösningar för att skydda sig. Att de sedan anslutits till de väpnade styrkorna förstärker känslan av att vara *skyddad* i och med att de är omringade av ”starka” människor som många var rädda för. Att ingå i den ”starka” gruppen, skapar en känsla av trygghet och för att bevara den känslan finns det ett krav på att vara delaktig. Det innebär att vara delaktig i att arbeta för att uppnå gruppens mål (Nilsson, 2005 s. 49). Målen kan många gånger upplevas vidriga av barnen själva, men den känslan åsidosätts, då barnen fortfarande vill täcka sina primära och sekundära behov. Behoven är så dominerande att de egna känslorna undertrycks.

Man kan se att barnen utvecklar ett behov av att ge uttryck för självhävdelse på ett våldsbetonat sätt då de tidigare blivit grovt undervärderade, vilket de många gånger blivit av sina ledare (Storr, 1992 s.24). Enligt Storr (1992), skulle det innebära att barnen hellre ville sträva efter att vara någon, även om det kunde innebära att vara elak. Det skulle uppfattas bättre än att vara ”osynlig”, eller att andra människor uppträtt likgiltigt eller avvisande mot dem.

6. 2 Människan i ett sammanhang

Barnen som är medlemmar i väpnade grupper, gör olika försök för att placera sig i ett sammanhang där de får vara någon. Deras identitet formas tillsammans med de andra människorna i gruppen (Nilsson, 2005 s. 21). Upplevelsen av att vara någon betydelsefull i förhållande till andra, stärks av deras prestationer. Dessa andra kan vara övriga gruppmedlemmar eller familj, släkt och vänner sen tidigare (a. a.). Enligt socialpsykologin skulle det innebära att ju mera barnen presterar desto tryggare kan de uppleva sin plats i gruppen. Barnen är dock medvetna om att ett felsteg, är ett för mycket, och att det kan kosta livet. Detta leder till att barnen pressas att alltid prestera inför sina ledare, så att de kan bevisa att de duger och är värda att vara kvar. Det är i denna krigsmiljö som dessa barn formas och utvecklas. För att barnen ska kunna uppfatta sin omgivning som begriplig, omformar barnen denna, så att de ska förstå i vilket sammanhang de befinner sig.

Barnens känslor, tankar och beteende speglas och formas av andra barn och ledare i gruppen, för att barnen själva ska kunna placera sig i, och se i vilken kontext de befinner sig.

Det finns konkreta och specifika mål i gruppen, och tillsammans söker barnen uppfylla dessa (Nilsson, 2005 s. 52). Ledarna kan då värdera barnens arbete. Målen är den starkaste gemensamma nämnaren som finns för barnen, och det krävs att de agerar som soldater, för att målen ska kunna uppfyllas. Målen är presenterade av ledarna på ett sätt som skall väcka engagemang hos barnen. Barnen eggas till att utnyttja sina inlärdade våldsbeteenden på alla människor som är utanför deras gemenskap (a. a.). Enligt Nilsson (2005) blir det inlärdade våldsbeteendet också en del av deras gemenskap, vilket innebär att ett liv när som helst kan släckas, och att deras eget inte heller har något värde.

6. 3 Människan i grupp

Barnen har behov av gemenskap, vilket de finner i olika väpnade styrkor (Nilsson, 2005 s.33). De väljer då att inträda i en helhet, som en grupp kan upplevas att vara. Hellre än att själv stå kvar som en del, då barnen kan uppleva sig vara ensamma och svaga (a. a.). När barnen kommit in i dessa grupper blir de snabbt påverkade av stämningen. Den väpnade gruppens form och regler är redan bestämda vid barnets inträde (Nilsson, 2005 s.39). Barnen anpassar sig snabbt, då gruppens påverkan är stark. Detsamma gäller när det är fråga om förändringar i gruppen för att dessa grupper är så hårt styrda (a. a.). Precis som Storr (1992) skriver är en förklaring till att barnen relativt snabbt anpassar sig till klimatet i gruppen. Det kan även bero på att somliga barn har skrämmts, efter att ha sett hur andra barn skjutits ihjäl, just för att de inte passat in. Det kan även vara så att barnen ville visa sig lojala och pliktmedvetna (Storr, 1992 s.) Indoktrineringen skedde på ett successivt sätt genom att barnen först fick bevittna våld vid sitt inträdande och fick sedan delta i olika våldsdåd. Tillslut kan detta ha lett till att barnen upplevde sina uppdrag som plikter och blir stolta över hur effektivt de lärt sig att utföra handlingarna (a. a.). Jag anser att det skulle kunna vara den bidragande faktorn till att ledarna kunnat beskriva barnen som de tuffaste krigarna vilka är villiga att utföra de otäckaste uppgifterna.

Barn reagerar vanligtvis, i obekanta situationer med okända människor, så, att de håller tillbaka med att visa vilka de är, tills att de förstått sammanhanget. Stora delar av barnets personlighet undertrycks likaså när det gäller deras redan inbyggda moral och andra värderingar, som de fört med sig. De tas inte fram för att barnen känner att det inte är passande i den hårt styrda gruppen. Barnen väljer att istället snabbt anpassa sig, och spelar med i reglerna, för att de förstår den närvarande inbyggda hotbilden. I dessa grupper påverkas barnen genom inläring, de uppfostras, ser hur konflikter löses och hur problemlösning fungerar. Det ger gruppen en referensram om hur man skall bete sig och lösa konflikter i olika sammanhang.

Gruppens mål är att skaffa sig makt över samhället (, 2000 s. 206). När barnen ser att de ha en möjlighet att påverka och kontrollera situationer, kan det leda till att ett välbefinnande ökar (a. a.). Angelöw och Jonsson (2005) tar just fram hur barn har lär sig att tvinga till sig makt. Detta görs genom att skrämma och "sätta sig på" andra människor, genom att döda, tortera och våldta. Barnen som handlar på ett sådant sätt får en känsla av status. De kan uppleva situationen som att de imponerar eller gör sig bemärkta. Barnen jobbar sig genom våldshandlingar ifrån den tidigare tillvaron, då de upplevde sig underprivilegierade. Att leva i en grupp där ett våldsbeteende får ett positivt värde, enligt författarna då det medför känslor av status och grupptillhörighet som ytterligare förstärks.

De olika väpnade grupperna som barnen har ingått i har tydligt visat gemensamma drag av att vara en formell grupp. Deras ledare har alltid varit tydligt uttalad (Nilsson, 2005 s.39). Att grupperna varit formella stärks av företeelsen att barnen själva beskrivit att det inte varit till något hinder eller skapat någon typ av förvirring om någon dött. Gruppen kvarstår ändå (a. a.).

Nilsson (2005) anser vidare att de informella grupperna, som man kan ha sett under denna tid i Sierra Leone, är de grupper som barnen själva bildade, för att enat kunna skydda sig mot yttre hot, att bli dödad eller indragen i någon styrka (Nilsson, 2005 s.39).

Medlemmarna har tydligt visat att de tidigt gått in i ett grupptänkande (Angelöw & Jonsson, 2000 s.148). Detta fenomen kan uppstå i väl sammansvetsade grupper och begränsar gruppen förmåga att fatta relevanta beslut. Det kan ha berott på att barnen varit hårt styrda av sina ledare. Ledarna talade upprepat om vilka de var och vad deras uppdrag var. Detta var inget som någon vågade ifrågasätta eller att sätta sig emot, då de riskerade att dödas av deras ledare. I övrigt hade barnen indoktrinerats till att tro att de var oövervinnliga, med undantag av ledaren som ofta hade beskrivit sig besitta övernaturliga krafter. Kontakten med verkligheten var avlägsen (a. a). Många såg sig leva i "Rambos verklighet". Det var honom de såg upp till och honom som de uppmuntrades av deras ledare att efterlikna. Nilsson (2005), studien bekräftar att det finns paralleller mellan andra slutna system och hur dessa barn har levt. De har varit isolerade från att kunna ta emot intryck från omvärlden och har på det sättet varit isolerade från annan påverkan.

6. 4 Ledaren

Ledarna som styrt dessa grupper har tydligt visat sig auktoritära, vilket överensstämmer med hur Nilsson (2005) förklarar ledare i formella grupper. Även då det funnits mycket konflikter mellan medlemmar i gruppen, så har dessa konflikter inte kunnat uppmärksammas. Endast konflikter mellan ledare och andra medlemmar uppmärksammades.

Dessa har lösts genom att ledaren har ansett sig besitta makten att bestämma om medlemmen ska tilldelas till någon form av bestraffning eller om de ska dödas (Nilsson, 2005 s. 91). Detta innebär att ledaren hade makt att dra in belöningar, som i detta fall är mat, våldsfilm, droger och sex. Likväl som att ledarna utdelar belöningar och även ibland för att kanske visa omtanke. Som i fallet med Ishmael när han vaknade av konstanta mardrömmar efter att ha deltagit i sin första strid och blev då tilldelad två vita kapslar av korpralen. Barnen väljer att lyda sin ledare, inte för att de vill, utan för att de vill undvika straff. Ledarna i dessa grupper måste alltid vara närvarande, då det krävs en ständig kontroll (a. a.). Annars riskerar de att förlora sin status eller att själva blir dödade. Som vi läste i Birahims historia när "Brända huvudet" tömde ett helt magasin på "Översten Pappa", då han blivit förberusad och därmed släppte sin ständiga kontroll.

6. 5 Medlemskapets betydelse

Många av de barn som deltog eller tvingades att delta i de väpnade styrkorna, utformade sin identitet efter styrkornas profilering. En del av barnen hade inte upplevt sig att vara någon betydelsefull människa, utan hade levt rädda på gatan, kanske utan föräldrar, eller hade bott i en så pass fattig familj att den enda utvägen ur misären var att delta. Medlemskapets betydelse spelar då en stor roll i barnens liv. Barnen får en känsla av status, de har blivit viktiga nu, när de är medlemmar av en väpnad styrka

(Nilsson, 2005 s. 20). Deras personliga identitet har stärkts och barnen har fått en uppfattning av att de är en del av något bra. Med medlemskapet följer tydliga uppdrag för dem som de fysiskt skall utföra, något som gör att det även lätt själva kan få en känsla av att prestera bra. Det ger individerna i gruppen en ökad tillfredställelse och en önskan att prestera bättre, vilket tillgodo ser barnens bekräftelsebehov och ger dem en chans utifrån sitt medlemskap att bli erkända som individer med egen identitet (Storr, 1992 s.16).

Nilsson (2005) tar vidare upp att medlemskapets betydelse får en extra kraft när gruppen går ut i strid. Den utvecklar då ett tydligt kollektivt spontant beteende (a. a. s.70). I den aktiva striden är det svårt för barnen att tänka rationellt, utan de dras med i något yttre som styr deras beteende. Då barnen upplever sig vara en del av en kollektiv tillhörighet, så kan känslan av eget ansvar minska, anonymiteten ökar istället. Det skulle innebära att de våldshandlingar som barnen begick i detta krig, skulle de inte göra om de var ensamma (a. a.). Detta innebär att det är en stor risk för att barnen ”smittas” av den övriga gruppens beteende (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 147). Det sprider sig som en sjukdom mellan barnen. De kan uppfatta det som att våldet är priset de får betala för medlemskapets betydelse. Barnen går i ett sorts grupp-beteende där dem anpassar sig och deltar i gruppens överensstämmande beteende för sitt medlemskap (a. a.).

Kriget var en extrem situation i landet, vilket gjorde att det krävdes extrema åtgärder som den typ av indoktrinering som användes på barnen för att kunna forma dem till att handla på grymma sätt. De droger som barnen tvingades att ta, bidrog även till stor del att de hämningar bröts ner som vanligtvis förhindrar att människan uppträda våldsamt (Storr, 1992 s. 38).

6. 6 Var befinner sig barnet

Barn är ett socialt väsen och utvecklas tillsammans med andra människor. Barn som av olika anledningar deltagit i kriget som soldater, har haft två av sina grundläggande utvecklingsfaser tillsammans med vuxna som har visat dem brutalitet. Hur kan ett barn påverkas av sin tid som soldat?

Barnen mellan 6 och 12 år är i den fas där de samlar en förståelse för att bli vuxna och självständiga människor (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 85). Perioden ses som avgörande för deras framtida utveckling. Barnen utvecklas med hjälp av lek och inläring (a. a.). Kunskapen som barnen har fått av soldaterna/rebellerna har handlat om hur, vem och när de ska döda andra människor, och leken har bestått av krig. Barnen får svårt att skilja på lek och allvar vilket påverkar deras verklighetsuppfattning på ett mycket negativt sätt. Barnen har ofta i början beskrivits som rädda, och denna känsla har kunnat bedövas med olika droger för att hjälpa dem att känna sig oöverbärliga. I denna åldersperiod har barnet ett starkt behov av att leva tillsammans med vuxna människor. De lär sig genom att imitera och skaffar sig en förebild i soldaterna/rebellerna samt deras uppfattningar om hur andra vuxna människor är och fungerar. Barnsoldaterna i denna ålder lär sig att det är en accepterad handling att döda människor, och att barnen själva besitter rätten att döda andra.

Barn som i denna ålder fick sina behov fyllda på ett ”normalt” sätt anses kunna uppnå en känsla av kompetens (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 85). Barnen som varit soldater och levt med mycket auktoritära ledare, har levt i en *underlägsenhetskänsla* av att de endast är någon baserat på deras handlingar. Små barn är i behov av att ha vuxna som kan tillgodose deras behov. Soldaterna visar barnen istället att det inte finns några band emellan dem (Storr, 1992 s. 44). Ett barn kan lätt skjutas ihjäl om den begår en felaktighandling. Det visar att det inte finns några privata relationer. De yngre soldaternas möjligheter att utveckla ett normalt samvete riskeras att minska, då de lever i brist på positiva relationer (a. a.). Barnen anstränger sig för att hela tiden prestera bättre, men deras omogenhet och ålder hindrar dem att nå upp till de krav som ställs på dem. Det är krav som att till exempel gå långa sträckor, bära tungt och allt annat som hör till att vara barnsoldat. Barn med upplevelser av att ha varit barnsoldat i denna åldersgrupp riskerar att ständigt leva med känslor av att inte räckta till, och kontinuerligt känna sig ofullständiga, utöver alla andra psykiska störningar som de kan drabbas av.

Barn som passerat denna ålder och kommit in i ungdomsperioden, som är mellan 12 och 21 år, är på väg att bli vuxen (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 86). Denna period består mycket av *identitetsförvirring*. Barnen försöker *förstå det sammanhang* de befinner sig i. De letar efter vilken *funktion* de kan fylla i gruppen, och söker finna en egen *identitetsbild* (a. a.). Barnen lär sig att de olika *roller* som finns karaktäriseras av *brutalitet*. Rambo filmerna var just så tilltalande, då de tydligt visade till socialt utanförskap (Singers, 2005 s. 57-59). Barnen i denna ålder kunde identifiera sig med denna situation och det bidrog till att många av dem hade Rambo som en förebild. De hade själva sätt att de kunde sätta skräck i offren, vilket ledde till att de fann en roll att håll fast vid. Tillsammans med känslan av *utanförskap*, kan barnen ha byggt upp en känsla av att inte varit fullvärdiga medborgare i samhället (Storr, 1992 s. 46). Sådana känslor kan leda till att barnen går runt och hatar andra människor och inte vill uppträda som en del av samhället (a. a.). Barnen utvecklar mycket *förträngda* och *bortglömda känslor* (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 86). En stor del beror på *drogerna*. Vad som är verklighet och dröm blir svårt för barnen att särskilja. Barnen får i den miljö som de vistas i en växande känsla av att livet inte är så värdefullt.

Ledarna har visat sig dra nytta av situationen på det sätt att de uppmanat barnen och även tvingat dem till att begå våldtäkt, då de just kommit i en fas där man känner ett intresse för det motsatta könet. Kamratgänget spelar nu också en stor roll, *grupptricket* ökar, och de får högre press på sig att visa ”styrka”.

Barn som på olika sätt har det mycket svårt i denna fas riskerar att utforma en *negativ identitet* samt en *splittrad jagbild* (Angelöw & Jonsson, 2000 s. 86) tillsammans med alla andra psykiska störningar som ångest, apati, mardrömmar, depression, hyperaktivitet och koncentrationssvårigheter. Även självförvällande skador och självmord är vanligt förekommande bland barnsoldater (Häggström, 2001 s.6).

7. Egna reflektioner

Innan jag började denna studie ansåg jag att jag hade en uppfattning om vad en barnsoldat var, samt lite om vad det kunde innebära att leva som barnsoldat. I efterhand inser jag att min uppfattning var en förskönad bild av verkligheten i relation till barnsoldaternas vardag i Sierra Leone. Själv anser jag att en stor del av vår kunskap om barnsoldaterna präglas av en förenklad beskrivning given av massmedia. Mitt mål med studien har varit att fördjupa mig så pass att jag kan beskriva vad en barnsoldat är, hur detta fenomen kan uppstå och sedan analysera det. Jag trodde inte att sanningen kunde vara så grym, att vuxna människor utnyttjar barns omognad till att lära dem, tillåta dem och tvinga dem till att begå så grova våldshandlingar som förekommit under detta krig. Barnen levde i en så pass farlig vardag att de aldrig visste om de skulle leva till nästkommande dag, vilket de kanske aldrig mentalt kommer att bli fria ifrån.

Barnen tränades av sina ledare, som medvetet formar dem till hänsynslösa krigare. Efter att jag har tagit del av allt material känns det som att ledarna har tänkt på alla möjliga medverkande krafter för att skapa en grupp grymma soldater. Grymma actionhjältar som Rambo presenteras som en förebild. Små killar i de aktuella åldrarna drömmer om att bli lika betydelsefulla och starka som Rambo framställs i filmen. Killarna och tjejerna strävar att fullfölja sina uppdrag och bli "obesegrade", så att de ska kunna få en högre status i gruppen och bli uppskattade av sina ledare.

Barnen leds in i en låtsasvärld där de uppfattar att de har makt, och att den kvarstår om de stannar i gruppen men är maktlösa då de väljer att träda ur. Ensamma vet barnen att de kommer att ha svårt att klara sig och överleva i den situation som landet befann sig i. De utrustas med vapen och tilldelas droger, för att sedan gå ut och döda. Att kunna urskilja vad som är realitet och fantasi blir komplicerat för barnen speciellt med deras outvecklade sinnen och att deras kroppar ofta är påverkade av droger. I situationen barnen befann sig indoktrinerades de med ny information med en ny verklighetsuppfattning om deras land och medmänniskor. Barnen drogs med i en känsla att det är dem mot världen. Jag tror att känslan av "vi" och "dom" kan få mycket allvarliga konsekvenser för alla inblandade parter. Det gör att grupper som dessa, placerar sig i ett utanförskap och ser sig leva utanför samhällets normer. Dem skapar sina egna regler och sitt eget samhälle. De känslomässigt länkarna till de övriga samhället kapas av. Gruppen kan låta en hatkänsla mot det stora samhället växa fram, vilket gör att dessa grupper blir ett hot för det övriga samhället.

Barnen är enligt lag rättsligt skyddade, hur kan det då komma sig att detta kunnat inträffa? Hur kan ledare i en stat tillåta att deras militär använder och offerar landets barn? Sierra Leone har efter kriget ratificerat konventionen gällande barns rättigheter vid inblandning i väpnade konflikter. Dock kvarstår att ratificera konventionen 182 om effektiva åtgärder för att eliminera de värsta formerna av barnarbete. Likaså att avskaffa lagen om att barn under 17 ½ år får med målsmans samtycke frivilligt ansluta sig till en statlig väpnad styrka.

En fråga jag funderat på under uppsatsens gång är vad jag skulle ha gjort om jag var i barnens situation. Jag kan inte förstå hur det är att vara barnsoldat, så jag kan inte svara på det. Jag kan fortfarande säga att jag har skrapat på ytan av ett berg, vilket har gett mig en inblick i ämnet om barnsoldater.

Jag tycker att det är enormt *viktigt* att tala om dessa barn och deras upplevelser, främst för att medvetengöra den grymhet som dessa barn har varit med om, och för att uppmärksamma att fenomenet barnsoldater förekommer än i dag i många andra länder runt om i världen. Jag efterlyser barnens värde i detta sammanhang. Är det rättvist att barns liv ska vara det första som offras i strider? Hur kommer det sig att det blev så här, och hur kommer det sig att detta fortgår i andra länder idag? Kan det vara så att vi backar i utvecklingen och går tillbaka till medeltidens tänkande om barns värde eller hela vägen tillbaka till antikens syn på barn?

Det kunde lika väl ha varit ditt barn såväl som mitt barn. Hur reagerar vi när vi ser och vet att någon annans barn far illa? Detta kunde ha handlat om dina barn eller mina. Det enda som skiljer oss från det som hände i Sierra Leone är att vi bor på en säker plats på jorden, just nu i alla fall.

För mig har det varit viktigt att göra denna studie då jag anser att barn med liknande upplevelser kan finnas i vårt samhälle och att det kan uppstå möten med dem i min blivande yrkesroll som socionom. Informationen om barnsoldater kan då fungera som ett hjälpmedel för att lättare kunna förstå barnens situation utifrån deras verklighet.

8. Sammanfattning

Barnkonventionen skapades i syfte av att synliggöra negativa erfarenheter som barn under sina uppväxtår kan erfaras. Barn ska skyddas mot utnyttjande och arbete som hindra skolgång eller som på något annat sätt kan vara skadligt för deras hälsa och utveckling. Det var en stor del barn som under krigstiden i Sierra Leone fick delta genom att vara soldater. På det sättet har landet berövat barnen deras rättigheter. Barn ingick i väpnade styrkor av olika andledning. En del barn tvångsrekryterades och andra anslöt sig frivilligt.

Mitt syfte med uppsatsen har varit att undersöka vad en barnsoldat är, hur man får ett barn att bli soldat och hur effekterna kan analyseras utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv. I strävan att uppnå mitt syfte valde jag att använda mig av en kvalitativ litteraturstudie. Jag har tagit del av litteratur från personer som har forskat i ämnet, och har på detta sett kunnat belysa fenomenet barnsoldater. Alla författare av den litteratur jag studerat har varit relativt eniga i denna fråga, vilket bidragit till att materialet har kunnat delas i olika teman kring hur barn blir soldater, hur de rekryteras, vilka faror som ingår och hur de olika lagarna ser ut. Dessa teman har sedan analyserats utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv.

Det väpnade styrkorna som rekryterar barn kan både vara olika statliga trupper som icke statliga grupper. Barnen indoktrineras till att ändra sin verklighetsuppfattning, tillsammans med att de blev tvingade att ta droger och begå olika våldsbrott. Sammantaget får barnsoldater illa oberoende av deras medverkan. De tvingas att leva med fruktansvärda minnen, vilket de kanske aldrig blir fria ifrån.

Barnkonventionen skapades just för att barnen ansåg att inte varit tillräckligt rättsligt skyddade. Vid krigets slut ratificerades Sierra Leone konventionen gällande barns rättigheter vid inblandning i väpnade konflikter men har fortfarande inte ratificerat ILO konventionen 182 om effektiva åtgärder för att eliminera de värsta formerna av barnarbete.

Barns inblandning i kriget har orsakat trauman som barnen kanske aldrig blir fria från. En stor del av dem måste både kämpa med minnena av deras medverkan i kriget och samtidigt arbeta på att bli fria från ett drogberoende. Under deras aktiva tid som barnsoldater har det både varit påverkade av gruppträck och auktoritära ledare. Efter deras erfarenheter riskeras barnen att uppleva sig som otillräckliga. Detta uttrycks i att de lever i ett utanförskap med mycket förträngda och bortglömda känslor tillsammans med andra psykiska störningar.

9. Källförteckning

Litteraturlista

- Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom (2000). *Introduktion till socialpsykologin*. Studentlitteratur: Lund
- Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur: Lund
- Brett, Rachel & Mccallin, Margaret (1996). *Children the invisible soldiers*. Grafiska Punkten: Växjö
- Gunner, Göran & Namil, Elena (2005). *Allas värde och lika rätt- Perspektiv på mänskliga rättigheter*. Studentlitteratur: Lund
- Häggström, Henrik (2000). *Barnsoldater*. Rädda Barnen Save the Children Sweden
- Häggström, Henrik (2001). *Barnen – de osynliga soldaterna*. Elanders Gotab: Stockholm
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund
- Landry, Guillaume (2006). *Call for actions, working with child soldiers in West Africa*. Versus
- Neuman, Lawrence (2003). *Social Research Methods*. Allyn and bacon
- Nilsson, Björn (2005). *Samspel i grupp*. Studentlitteratur: Lund
- Richards, Paul (1996). *Fighting for the Rain Forest: war, youth & resources in Sierra Leone*. Villiers Publications: London
- Rubenson, Birgitta (2005). *Barnets rättigheter*. (I) Gunner, Göran & Namil, Elena (red.) (2005) *Allas värde och lika rätt- Perspektiv på mänskliga rättigheter*. Studentlitteratur: Lund
- Singer, P W (2005). *Children at war*. Pantheon Books: New York
- Storr, Anthony (1992). *Den omänskliga människan*. Natur och Kultur: Malmö
- Thurén, Torsten (2004). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber: Malmö
- Vetenskapsrådet (1990). *Forsknings etiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

Artiklar

- Förenta Nationerna (1998). *Konvention om barns rättigheter*
- Gobalappellen 2007, Krigsdrabbade barn i Västafrika, Röda Korset
- Newsweek, 13 Maj, 2002, Voices Of The Children: & Quot;We Beat And Killed, Tom Masland

Internetlänkar

- Appeal 2006-2007, Sierra Leon*. [www-dokument] (2006) (2008-02-19). International Federation of Red Cross Crescent Societies
<http://www.ifrc.org/cgi/pdf_appeals.pl?annual06/MAASL001.pdf>
- Nya riktlinjer som ska förhindra rekrytering av barn*. [www-dokument] (2008-02-19). Rädda barnen
<http://www.rb.se/sv/Aktuellt/Nya_riktlinjer_ska_forhindra_rekrytering_av_barn.htm>
- The World Fact Book, Sierra Leon*. [www-dokument] (2008-02-12) (2008-02-19) Central Intelligence Agency
<<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html>>
- Varför ger Sverige stöd till Sierra Leone*. [www-dokument] (2008-03-26) Sida syrelsen för internationellt utvecklingsarbete
<<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1697>>

Lagar

- SFS 2003: 460 Lag om etisk prövning av forskning som avser människor